

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СТІЙКИМ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНО АКТИВНИХ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

І.В. Кривов'язук¹, Р.М. Стрільчук²

¹Луцький національний технічний університет, krivovyazuk-igor@mail.ru

²Рівненський державний гуманітарний університет, ruslan.strelchuk@gmail.com

Сучасний стан функціонування та розвитку підприємств України є вкрай нестійким, адже викликаний як внутрішньонаціональними, так і зовнішніми геополітичними конфліктами. Як наслідок, зниження ділової активності, погіршення платоспроможності, виникнення диспропорційності виробництва, зростання збитковості підприємств. Особливо актуальним це виступає для інноваційно активного сектору економіки, в якому особливе місце займає пріоритетна галузь – машинобудування. Тому вивчення проблем управління стійким розвитком інноваційно активних машинобудівних підприємств України, діяльність яких більшою мірою є експортноорієнтованою є важливим науковим і практичним завданням.

Слід відмітити, що останнім часом велика кількість науковців спрямовує свої дослідження в напрямку вивчення особливостей управління стійким розвитком підприємств. Так, Бичков О.О. [1] досліджує теоретичні засади, передумови та імперативи забезпечення стійкого розвитку машинобудівних підприємств в умовах нестійкого середовища, Васюткіна Н.В. [3] розкриваючи особливості формування системи управління сталим розвитком підприємства, вказує на її основні складові, ієрархічні рівні, зауважуючи, що «повна взаємоузгодженість усіх зв'язків, які формуються в системі, забезпечується за рахунок функціонування контрольно-адаптаційної підсистеми та підсистеми інформаційно-аналітичного забезпечення» [3, с. 97]. Колесніков А.П. в своїй роботі [4] розкриває основні принципи стійкого розвитку підприємств, а також види, елементи та показники стійкості господарської діяльності підприємств. Ним пропонується використання 5 елементів механізму стійкого розвитку підприємства: ресурси, методи, принципи, функції, потоки. Більш ґрунтовно до вирішення питання забезпечення стійкого економічного розвитку підходять Шубін О.О. та Іванчук К.О. [5]. Вони пропонують використовувати 6 етапів під час здійснення управління щодо забезпечення стійкого розвитку підприємства, застосовуючи модель ієрархічної діагностики

потенційних станів, будуючи площину стійкого простору із врахуванням граничних можливостей підприємства, вихідного базису процесів розвитку, впливу факторів зовнішнього середовища. Разом з тим, аналізуючи зміст представлених підходів, не зважаючи на глибокий та обґрунтований характер досліджень, слід відмітити, що вчені не приділяють достатньої уваги проблемам управління стійким розвитком підприємств і не розглядають можливі шляхи їх вирішення.

В Україні нині існує найбільш економічно стійкий сектор підприємств, здатних протидіяти факторам зовнішнього середовища та формувати високу конкурентоспроможність – сектор інноваційного машинобудування.

Серед ключових проблем управління стійким розвитком інноваційно активних машинобудівних підприємств України в період 2009–2013 рр. слід виділити:

1. Зосередження уваги на коротко– та середньострокових пріоритетах розвитку (лише 36 % підприємств використовують ефективні антикризові стратегії, жодне підприємство не в змозі було підтримати довгострокову стратегічну перспективу). Це свідчить про недостатність застосування механізмів стратегічного планування.

2. Роззосередження уваги на ліквідації часткових проблем (інвестиційних (виникають у 80,6 % випадків); ринкових (виникають у 77,4 % випадків); інноваційно–організаційних (виникають у 71,0 % випадків); виробничих (виникають у 61,3 % машинобудівних підприємств); фінансових (виникають у 58,1 % випадків); соціальних (виникають у 58,1 % випадків); маркетингових (виникають у 54,8 % випадків); зовнішньоекономічних (виникають у 45,2 % випадків), що свідчить про недостатню увагу щодо комплексного підходу в організації їх вирішення.

3. Недостатня увага питанням мотивації. Середньомісячна заробітна плата на підприємствах найбільш прогресивного сектора економіки (3,8 тис. грн.) ледь дотягує до середньомісячної по промисловості (4,1 тис. грн.).

4. Контроль на досліджуваних підприємствах найчастіше пов'язаний із процесами виробництва та реалізації продукції. Менше уваги приділяється питанням фінансового контролю. Ще менше – питанням діагностики та контролю стану підприємства.

Зрозуміло, що вирішувати існуючі проблеми управління на підприємствах досить складно, але можливо. Так, ряд інноваційно активних підприємств почали застосування в управлінні принципів нооменеджменту, тобто системного менеджменту, який має багатоцільове комплексне спрямування; реалізується менеджерами з позицій системного мислення та є синтезом результатів аналізу, оцінювання та діагностування реалізовуваних на підприємстві процесів із врахуванням впливу факторів зовнішнього середовища; виражає нове ставлення до людей, техніки та інновацій, а також до системи знань; створює можливість моделювання майбутнього стану соціальних систем підприємства; забезпечує моніторинг цілісності системи управління; відзначається посиленою увагою до організаційної діяльності, а також обґрунтовує перехід до нооменеджменту комплексною та структурною зміною середовищ функціонування підприємства, у т.ч. із використанням сучасних інформаційних технологій. Прикладом впровадження такої системи управління нині є ПАТ «Мотор Січ», на сьогодні найбільш потужне підприємство інноваційного сектору машинобудівних підприємств.

Разом з тим, для розв'язання існуючих проблем потрібно вирішити головне завдання – постійно підтримувати самодостатність і цілісність інноваційної системи, здатність її до розширеного відтворення та саморозвитку на принципах збалансованості. З цього випливає, що основним принципом розвитку інноваційно активних машинобудівних підприємств України є формування механізму, збалансованого у нерозривній системі використання та відтворення багатогранних ресурсів, який забезпечує взаємоузгоджений рух відповідно до головних стратегічних напрямів їх інноваційного розвитку.

Важливим моментом, що здатен сприяти підвищенню ефективності управління економічною стійкістю машинобудівних підприємств інноваційного сектору економіки, є встановлення у якості домінант формування інноваційного розвитку таких напрямів як [2]:

1. Трансцендентність управління на макрорівні з інтеграцією в мезо– та мікропроцеси.
2. Зміна вектору інвестиційного забезпечення з інвестиційно–інноваційної моделі на інноваційно–інвестиційну.
3. Орієнтація на управління інноваційно стійким саморозвитком.

Водночас неможливо лишати поза увагою антикризову компоненту, яка все більше стає невід'ємним елементом процесу управління сучасним підприємством. Тому останню домінанту слід розглядати як орієнтацію на управління інноваційно стійким саморозвитком на антикризових засадах.

Таким чином, для підтримання та забезпечення стійкого розвитку інноваційно активних машинобудівних підприємств слід неухильно створювати умови для ефективного управління ними задля перетворення наявних стратегічних можливостей у потенційні чи унікальні, забезпечуючи тим самим високий рівень ефективності господарювання та підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Бичков, О.О. Забезпечення стійкого розвитку підприємств в умовах нестійкого середовища: Дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Бичков Олександр Олексійович. – Київ: НТУУ „Київський політехнічний інститут”, 2012. – 253 с.
2. Бояринова, К.О. Інноваційний розвиток підприємств машинобудування на засадах нооуправління / К.О. Бояринова // Проблеми економіки. – 2014. – № 2. – С. 230–235.
3. Васюткіна, Н.В. Формування системи управління сталим розвитком підприємства / Н.В. Васюткіна // Економіка розвитку. – 2014. – № 2 (70). – С.93–98.
4. Колесніков, А.П. Засади механізму забезпечення стійкого розвитку підприємств / А.П. Колесніков // Інноваційна економіка. – 2013. – № 3(41). – С. 97–100.
5. Шубін, О.О. Методичний підхід до забезпечення стійкого економічного розвитку торговельного підприємства / О.О. Шубін, К.О. Іванчук // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – № 1 (16). – С. 195–202.